

Viastr, cestov

1*24

PETR FIALA
TOMÁŠ MIKOLOV
JULIUS REICHEL
ANGKOR

XO

JESUS

Škodu na majetku vám zaplatíme nebo opravíme.

Kdykoli nás potřebujete, jsme s vámi.
Osobně i on-line. Více na allianz.cz

na začátek

Stanislav Bernard
spolumajitel Rodinného pivovaru Bernard

V médiích vždy bývalo zpravodajství, fakta a události, a na druhé straně komentáře, které vyjadřovaly názor toho daného člověka nebo média: navzájem oddělené, aby bylo pro čtenáře jasné, co je informace a co je její interpretace z pohledu autora textu. Jako by ale mainstreamová média selhávala ve své esenciální roli, v roli hlídacích psa demokracie a platformy výměn různých názorů. Dnes je to bohužel spíš o tom, že převážná část textů nebo informací z tisku, televize, rádia či internetu je opravdu osobním názorem nebo osobním hodnocením jejich autora. A často se jedná o takzvanou manipulativní novinářinu. Trend tímto směrem je obzvláště v posledních letech velmi silný.

Můžeme spekulovat, čím to je: možná velkou fluktuací novinářů, možná tlakem na to, aby psali takzvaně na objednávku – vládní, podnikatelskou, společenskou, možná snahou nikoliv „kultivovat“ společnost, ale spíše tvořit jakousi novou a často zvrácenou ideologii... Možná za tím stojí nedostatek hrdých novinářů, kteří své řemeslo skutečně ovládají a k tomu mají své vnitřní zásady. Ono u nás totiž stále platí, že „co je psáno, to je dáno“ anebo že „tohle vysílali v televizi, tak to musí být pravda“. Jenže pravda je často úplně někde jinde, svět není černobílý a titulky tlačící čtenáře do jednoho pohledu by rozhodně neměly vzbuzovat důvěru.

Pluralita médií a názorů je jedním ze základních pilířů demokracie. V ne zcela svobodném prostředí je pak důsledkem, že se mohou přijímat a často se přijímají špatná rozhodnutí. A ta jsou většinou celospolečenská a zcela zásadní. Viz například elektromobilita. Evropa se direktivně vydala slepou uličkou a mainstreamová média tomu jdou na ruku. Jak to, že nepokládají zásadní otázky, neotevrají celospolečenskou diskuzi tak, aby byla skutečně seriózní a zohlednila v komplexnosti opravdu vše, co s sebou elektromobilita přináší? Když už nic, tak třeba – kde na to v cílovém stavu vezmeme dostatek energie. Nebo jeden stále dokola opakovaný narativ: za to, že se planeta otepluje, může CO₂. Je to ale pravda? Proč o tom mainstreamová média nepolemizují, když vedle toho vznikají iniciativy uznávaných vědců, kteří s tímto zažitým tvrzením nesouhlasí? Tady společnost selhává odspodu, kdy se vytvoří strach a média ho bohužel živí, jak mohou.

To, co jsem popsal, je skutečně frustrující. Přesto to nesmíme vzdát, nesmíme se nechat převálcovat, podléhat za každou cenu tomu, co se na nás valí ze všech stran. Naopak je důležité vybírat si, přemýšlet o tom, co čtu, nenechat se podbízet jednoduchými řešeními. Že to není a nebude snadné, o tom žádná. Ale intuici a selský rozum nám vzít nikdo nemůže.

Držme se!

vlastní cestou 1²⁴

leden – únor – březen

redakce
**Stanislav Bernard, Boris Dočekal,
Zdeněk Mikulášek, Markéta Navrátilová,
Aneta Slavíková**
design
Štěpán Malovec
tisk
Indigoprint, s.r.o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a.s.

Vaše připomínky a náměty můžete zasílat na zdenek.mikulasek@bernard.cz
Magazín Vlastní cestou je zaregistrován na Ministerstvu kultury ČR
pod evidenčním číslem MK ČR E 14164.

obsah

04 – Petr Fiala
rozhovor	26 – Tomáš Mikolov
rozhovor
10 – Až se zamiluju
povídka Ireny Hejdové	31 – O hodnotách a zkaženosti doby
fejeton Ondřeje Neffa
14 – 5x Georgia
fotoreportáž	32 – Dawson City: Ježíšek
komiks (Jaromír 99 / J. Rudiš)
20 – Z pivovaru
novinky z pivovaru	34 – Zázraky kambodžského Angkoru
reportáž
22 – Julius Reichel
lahůdka ze světa umění	38 – Zámek v Červené Řečici
Vysočina a okolí

foto na obálce > **Julius Reichel, Obraz, 2019**
autorská technika, 200 x 150 cm

Zlepšit svět o jednu miliardtinu, to je nejvíc

říká

Petr Fiala

Starat se o věci, se kterými nehnu a jen mě vydráždí a rozhodí, není úplně nejchytřejší.

▼
S kapelou Mňága a Žďorp začal koncertovat ještě před pádem komunistického režimu a jejich texty se staly klasikou – téměř každý v Česku proto ví, že svět je jenom hodinový hotel. Ale jaký je svět v očích Petra Fialy? „Všechno je v pořádku, jenom to není v pořádku,“ říká se svojí typickou poetikou nad kávou a malým větrníkem. Aby muž mnoha řemesel, zpěvák, kytarista, textař, skladatel i autor publicistických sloupků, tomuto rozporu lépe porozuměl, čte mimo jiné Carla Gustava Junga či Ericha Fromma. A navzdory vší melancholii, která prostupuje tolika písněmi kapely Mňága a Žďorp, má jasno: „Jsem bytostný optimista.“

Máme se dobře? Na Facebooku vaší kapely píšete, že každý den je zázrak.
Je. Ale kdybych neměl prachy a na krku čtyři děti a exekuce, asi bych hovořil jinak. Pořád mám teorii, že když se člověk snaží, nějak se mu životem podaří projít; všeobecně se máme, myslím, strašně dobře, i ti nejchudší,

není tady takový problém přežít. Je kyslík, je chleba.

Ale abych vás citoval, lidstvo došlo do zvykaného stavu, kdy vypnou Netflix a zhroutí se celý panelák.
Když jsem já byl malý, maminka nám namazala chleba s máslem a hořčicí, do sklenice dala trochu šťávy, dotočila vodu a to bylo celé. Chodili jsme ven oblečení tak, že dneska by nás Armáda spásy chytala do aut a vozila na přoblečení (úsměv). Když dneska přijdete do jakékoli restaurace v Česku, je to absolutně ale úplně nesrovnatelné s dobou před třiceti lety. Zjistil jsem, že hodně lidí má problém, za co utratit peníze.

Změny můžete sledovat z první ruky, s kapelou křížujete Česko už desítky let.
Je to taková sociologická sonda: odehráli jsme něco mezi čtyřmi a pěti tisíci koncerty, takže vidíš, jak se mění krajina, cesty, lidí, všechno. A mění se to strašně.

K lepšímu?
Na první pohled se vizuálně srovnáváme s Rakouskem a dalšími zeměmi, ale máme tady strašnou zátěž komunismu. Lidi jsou fakt zpackatělí. Někteří se přestali starat sami o sebe a myslí si, že to za ně vždycky musí někdo udělat – to je hrozně špatně. Taky z téhle země v letech 1948 a 1968 odešlo nějakých 400 tisíc lidí a ani jeden z nich nebyl sráč. Všichni měli koule na to, aby vzali batůžek a šli někam pryč. Ta vrstva tady chybí. Amíci taky poslední dobou vypadají dost bláznivě, ale pořád tam žije spousta lidí, jejichž předci kdysi do Ameriky přišli, vysekali lesy a vymlátili bizony, zkrátka akční lidi. Tady moc akčních lidí není. Neměl bych do toho rýpat, ale prorazit v Česku v čemkoli není fakt tak těžké.

Opravdu?
Podle mě stačí vstát každý den v pět hodin, mít nějaký plán a jet. Něco chtít a pak to udělat.

Není třicet čtyři let od sametové revoluce ono dědictví komunismu už spíš výmluva?
Rozumím, jak to myslíte, ale jde o to, že komu je dneska čtyřicet, ten vyrůstal v jednoduše řečeno poškozených rodinách, které vedli udavači, bonzáci nebo třeba ortodoxní lidoví milicionáři, i takové jsem znal. Ti nějak vychovávají svoje děti: myslí si svoje, drží hubu, do toho se nesar a tohle udělej, z toho něco budeš mít. Někjaký zdravý, rychlošípácký základ tam není.

Přesto jste optimistou?
Já jsem úplně bytostný optimista – kombinováný s realistou. Pohybujeme se ve světě, kde máme za zadkem válku a každý normální člověk se podle mě shodne na tom, že válka je pi...ina. Přesto to nejsme schopni ukočirovat, ani ti nejchytřejší lidi.

Kudy z toho ven?
Já myslím, že kolem roku 23 532 se to pomaličku začne lepší. Úplně vážně! Jednou jsme jeli z bazénu s dětmi, byla už tma a ze zadního sedadla se ozvala malá holčička: „Tatínku, do kdy si myslíš, že bude existovat svět?“ A já jí odpověděl: „Do té doby, než ten poslední kretén, prudič, protiva a zarputilec s červeným ksichtem pochopí, že láska je nejvíc.“ A zezadu se ozvalo: „Tos přehnal, to bude hrozně dlouho, aspoň tři sta let!“ No, možná i tři sta. Přece se my všichni, co tady

„Každý si žijeme svůj život a já si už čím dál míň troufám hodnotit životy jiných.“

teď spolu sedíme u stolu, chceme mít dobře a nebudeme pracovat na tom, abychom se měli špatně. Tak proč půlka světa pracuje na tom, aby se ta druhá půlka měla špatně? Já to nechápu. Odpovědi musím nechat budoucnosti. Už dávno mohla být pohoda.

Proč není?
Za mě to nejlíp řekl Erich Fromm: Člověk je určen k tomu, aby se zrodil. Aby prošel nějakou metamorfózou a změnil se. Přestal být špatný, začal být dobrý. Anebo začal být zlý, udělal něco špatného, popravili ho a musel znovu na svět do fronty. Myslím si, že jediným účelem života je projít nějakou cestou. Nikdy nic neskončí. Nikdy nemáte nic hotové, ani kdybyste se zbláznili; když je hotová jedna věc, hned se vynoří miliony dalších. Lidi jako Babiš a Berlusconi budoují

impéria, pak jednoho dne půjdou po ulici, chytí se za srdce, klepne je to a je po impériu; chudáci děti budou řešit dědické problémy.

Jak ale nechtít víc?
Až to skončí, bude tady úplně ticho. To je přece ten úžasný kreslený vtip, který se hodí do předvánočního rozhovoru: buddhistický mnich drží prázdnou krabici a říká – nic, to jsem vždycky chtěl.

Dlouhodobě tvrdíte, že nemá cenu se zabývat tím, co si o vás myslí ostatní.
No úplně. To je ta nejzbytečnější věc.

Jak dlouho vám trvalo, než jste do tohoto stádia došel?
Strašně dlouho, je to těžké. Za první dvě desky jsme byli velebení a dostávali ceny, pak

vyšla třetí – a poprvé se objevila ne totálně pozitivní recenze. Jmenovala se Smutek pro teenagery. Fakt jsem kvůli tomu nemohl spát a říkal si: To není možné, on to nepochopil. Dneska se tomu směju. Princip je v tom, že každý si žijeme svůj život a já si už čím dál míň troufám hodnotit životy jiných. Jejich konkrétní činy, které se pak projeví v životě ostatních, to je něco jiného. Ale jak mě může někdo osočovat nebo mi něco vyčítat, když o mně nic neví? Neví ani to, jaký jsem měl dneska den. Neví nic.

Přichází takový přístup s věkem?
Myslím si, že je to hlavně otázka toho, aby každý měl jasno. Když to řeknu krutě, aby měl sebevědomí – když se totiž to slovo otočí, je to vědomí sebe. Ví, kdo jsem a co jsem. Já jsem otec od rodiny, mám děti, vnoučata,

kapelu, tím se žívím a tohle dělám. Když mi někdo řekne, že jsem nemehlo a blbec, klidně ho nechám se vypovídat, fakt si to neberu. Mám za sebou svůj život, mraky lidí na koncertech, děti, se kterými mám zrovna teď opravdu dobrý vztah, všechno funguje.

Vážně jste v klidu, když na vás podnapilý fanoušek naběhne s tím, že hrajete špatně?

Nebyl jsem, přiznávám, snažil jsem se vymezit. Ale kdyby teď sem přišel cizí člověk a řekl vám, že jste debil...

... tak je to absurdní.

„My tady pořád žijeme v nějakých iluzích, co všechno musíme. Všechno máme, pořád je to málo.“

Úplně absurdní. A u mě na koncertech je to úplně stejné. Když je člověk ve veřejném prostoru, musí počítat s tím, že může dostat za uši úplně od kohokoli. Dřív se říkalo, že stačí udržet tužku. Dneska zapnout počítač. V době sociálních sítí je to úplný paskvil. Nemá to cenu řešit. Cesta je dlouhá, já jsem nakonec došel k tomu, že nejlepší je být sám se sebou zadobře. Vědět, že nedělám špatné věci – a to stačí.

Pořád nečtete zprávy?

Jen titulky, co na mě udeří na telefonu. Schválně, pokud si to můžete dovolit, vyzkoušejte si jeden den bez jakéhokoli

podívání se na jakoukoli zprávu. Je fakt jiný. Většinou to vypadá tak, že ráno vstanete a hledáte, co je nového, ale proč by mě mělo zajímat, co je nového? Proč? Mě by měly zajímat věci v mém životě. Třeba co si dám k snídani.

Jak dlouho to takhle děláte?

Dvacet let určitě. My jsme navíc strašně přepolitizovaná země. Kamkoli na světě přijedu – do Francie, Anglie, Indie, Ameriky – tam se nezačíná rozhovor tím, co se děje ve vnitropolitické situaci, pokud zrovna nehoří Kapitol. A u nás hned: To není možné, tamto překlonili, tohle vyklonili a to odklonili, jsou z toho na prášky. Starat se o věci, se kterými nehnu a jen mě vydráždí a rozhodí, není úplně nejchytřejší.

Dovedlo vás k tomuto přístupu něco konkrétního?

Celý život, série mnoha příhod. Mám hodně dětí a mám je rád, od roku 2004 jedu střídavou péčí, a to mi taky strašně pomohlo, protože tohle je realita. Pondělí až středa vstávám v 6:16, dělám teplé snídaně i teplé večeře. Samozřejmě dál koncertuju s kapelou, děláme bordel, večírky; ale je tu i rodinný, praktický život. Carl Gustav Jung říká: Když zlepšíte svůj život a svoje nejbližší vztahy, podaří se vám zlepšit svět o jednu miliardtinu. Ale to je nejvíc.

Hezká myšlenka.

Mimochodem, tahle hláška padla v rozhovoru ze 30. let, v nichž se Jung osobně setkal s Mussolinim i Hitlerem. O něm řekl boží věc: Hitler není člověk, Hitler je Německo, jako člověk vypadá jako ramínko na šaty. Bystrý člověk, ten Jung – a novinář, který s ním rozhovor vedl, taky nebyl hloupý. Tak se ho ptá: Takže mi chcete říct, že kdyby měli harmonické nebo aspoň normální dětství, tak z nich nejsou diktátoři? A Jung: Přesně tak. Nevyvinuly by se jim nějaké pokroucené třecí plochy v hlavě, neměli by potřebu se realizovat tak, jak se realizovali. Junga a Fromma jsem se chytnul, to mi vyhovuje, byť to může vypadat jako úzká hrana se sobectvím. Ale není to myšleno tak, že bych já měl opečovávanou zahrádku a okolo vše hynulo, to ne. Na Facebooku jsem viděl chlapa, který říkal: Děti nezajímá značka oblečení, zajímá je, aby ve chvíli, kdy řeknou „Tati, prosím tě“ jste se opravdu otočil, podíval se na ně a odpověděl jim. A neřekl: „Teď nemám čas.“ Zní to příšerně banálně, ale to je to hlavní.

PETR FIALA

Narodil se 20. března 1964 v Hranicích. V roce 1983 založil kapelu Slepé střevo, ale proslul až díky dalšímu hudebnímu uskupení: jím vedená Mňága a Žďorp náleží mezi nejznámější české skupiny a zvlášť její úvodní album Made in Valmez patří mezi zásadní počiny české porevoluční hudby. Koncerty Mňágy jsou nadále mimořádně oblíbené: i přesto, že už jich Fiala se svými parťáky má za sebou mnoho tisíc.

Potom to vede k onomu sebevědomí, vědomí sebe. Když je někdo takzvaný obyčejný člověk, ale má dobrý život a dobrou rodinu, tak kdo na něho má?

Ovlivnily vás nějak v tomto směru zkušenost z Číny, kde jste nahrávali album?

To je úplně bizarní, pro nás dost nepochopitelná země. Města mají dvacet, třicet milionů obyvatel. Šest pruhů tam, šest pruhů zpátky, vedle našeho autobusu sedí dvě osmnáctileté holky v růžovém porsche a za nimi na rezavém kole jede borec s dalšími šesti lidmi. Blázinec. Zároveň existuje slovo životaschopný – a oni jsou životaschopní. Liao I-wu napsal knihu Hovory se spodinou o příbězích lidí na okraji společnosti, kde jeden z nich...

... odsouzený vězeň, vyplaval na svobodu skrz septik, toho myslíte?

Doslova proplaval skrz hovna, pak se skrýval mezi mrtvolami na pitevně. U nás by lidi nejméně týden plakali. Evropa je největší skanzen, zatuchlý a zamořený. Evropané budou u popravčího kůlu diskutovat se svými katy, že tohle není úplně ten správný způsob, jak bychom spolu měli komunikovat. Byl

jsem v Mongolsku, Thajsku, Indii, na Srí Lance i jinde, všude to bylo super. Veselí a optimističtí lidé: co bylo potřeba, udělali, co se jim nechtělo, neudělali. My tady pořád žijeme v nějakých iluzích, co všechno musíme. Všechno máme, pořád je to málo.

Co vám z cest utkvělo v hlavě?

V únoru jsem byl v Indii, poslední večer jsem šel k moři, sandály v ruce. A pak si říkám, kdo to je tamhle ve tmě? Úplně černý Ind, jemuž šlo vidět jen bělmo, velmi starý člověk, na sobě měl jen roušku a byl opřený o šikmý vozík se dvěma koly. Podíval jsem se na něj a došlo mi, že jsme ve stejný okamžik na stejné planetě, ale naše životy a zkušenosti jsou tak šíleně jiné... Měl jsem obrovskou kliku, že můžu letadlem přiletět do Indie, poblbnout a zase se vrátit, tenhle borec bude celý život tahat káru tak, jak ji v šesti letech dostal – a pak umře. Fakt mě to vzalo. V čem to je, že já jsem tady, on tam a bude tam napořád?

Na co jste přišel?

Na nic. Jen jsem si říkal: Dobře, že je to takhle. Třeba jsem tam s tou károu taky už jezdil...

Co nás lidi naopak spojuje?

Být dobrý. To je jediné, co by mohlo zafungovat. Lidem ale trvá, než to pochopí. Zkuste jim pokládat otázku: Kolik peněz bys potřeboval, abys byl úplně v klidu? To je bomba. Obvyklá odpověď zní: Počkej, ještě tohle, ještě tohle, to celé krát čtyřicet let...

A kolik by stačilo vám?

Já takhle vůbec nepřemýšlím. Nejvíc mi záleží na tom, ať jsou všichni okolo mě zdraví. Já jsem spokojený se svým osobním životem, jak jsem ho prožil, a chci ho dojet co nejdýl, rozvíjet věci. Nejsem úplně samotář, ale myslím si, že člověk, který neumí být sám, má trochu problém. Zase se vracíme k vědomí sebe: člověk by se o sebe měl umět nejen postarat, ale také se pobavit. Číst knížky, jít se projít, cokoli.

Když jste optimista, bude tedy líp?

Měl jsem oblíbenou hlášku, kterou jsem dlouhá léta otravoval děti, když něco vymastily: „Tahle generace nás nezachrání!“ Syn nikdy nic neřekl, až mi jednou z něčeho nic odpověděl: „Aby ses nedivil.“ A já si uvědomil: No, to je vlastně fakt. Tam je skládka, tam je bordel, vládl nám Babiš – někdo nás z toho musí dostat. A my už to nebudeme.

IRENA HEJDOVÁ

Až se zamiluju

Až se zamiluju, bude to forever. Bude to věčný a navždycky. Rozhodně se na to nevykašlu po pár letech jako máma s tátou. Protože až se já zamiluju, bude to úplně jiný. Nebudeme řešit každý den dokola, co bude k večeři a co bylo v práci, kdo vynese koš a kdo si nemá co dovolovat přijít ve dvě ráno, to přece nejde, Vládo, ráno jdeš do práce a do školy holku zas potáhnú já a co je to za příklad, tohle chrápající prase po mém boku. Mámu už miluju a tátú taky, takže tak trochu vím, vo co gou. Na hřišti jsme se normálně s Kájou taky líbali a bylo to ok. Nechápu teda, co na tom kdo vidí, je to celý takový uslintaný, ale pro lásku se musí trpět, říkal Kája. Chodí do bēčka, takže anglinu moc neumí, ale trochu ho doučuju. Láska = love.

Přijdu ze školy, tašku hodím do kouta, no dobře, pak ji trochu narovnáám, aby máma neměla kecý. I boty srovnám vedle sebe a bundu dám na věšák, ne na zem jako minule. Úplně mě vyčerpá ta spořádanost, nejradši bych ty věci zase rozházela jako obvykle, jenže dneska ne, dneska budu spořádaná dcerka jako vždycky, když mi o něco jde. A nejde mi přece o nic malýho, když chce holka svůj první podprdu, tak je to snad přelomovej okamžik v životě. Každá máma uroní kýbl slz plnejch dojetí z toho, že její malý ratolesti narostly už prsa, ne? Jako zatím to s prsama není žádná sláva, ale nějak se začít musí, není každéj den posvícení, jak by řekla babi, a ta měla prsa pořádný.

Holky říkaly, že některý matky si všimly rovnou, že už prsa jejich dcery mají, a vrazily jim peníze, nebo hůř,

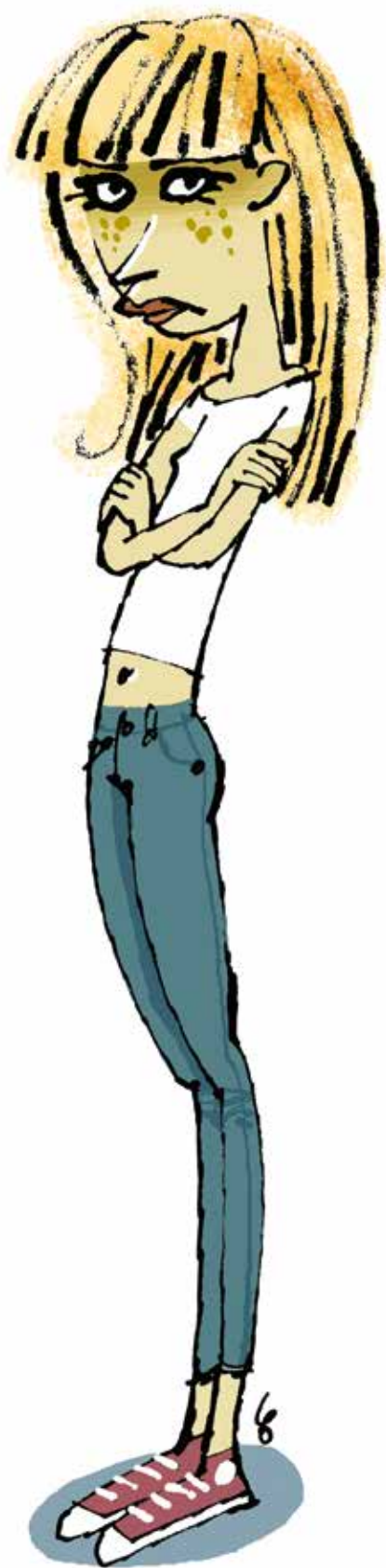
vyrazily s nima do krámu něco koupit. Jenže moje máma je trochu mimo, furt je jen v práci, a když přijde, tak chce, abych jí dala chvíli klid. Pak zas už dělá večeři, s úkolama musím vždycky počkat na tátú a najednou je večer a jde se spát. Už jsem si zvykla, že s mámou si moc nepokecám a ani mi to neva, jen by mi kafrala do života. Jenže přece nepůjdu za tátou, aby mi dal prachy na podprdu, nejsem ůchyl. Asi bysme se styděli oba a možná on i o něco víc než já. Vsadím se, že ani neví, jakou podprdu bych měla mít, jestli něco sportovního bílýho nebo romantickýho s krajkama nebo mladistvě odvázaně barevnýho. Ani by ho nenapadlo, že já bych samozřejmě měla mít pušapku. Protože sice ty prsa vyrostly, ale ještě ne tolik, a když už se teda s tím musím nosit, tak ať to nějak vypadá, že jo. Bez pušapky z krámu neodejdu, to je snad jasný.

Zapnu komp, čekám nekonečný minuty, až celej naběhne, je starej asi jako dinosauři, divím se, že ještě nevymřel. Docela by mi to vymření kompu bodlo, protože o prachy na něj bych si tátovi říct mohla. A on by mi je určitě dal, protože komp přece potřebuju kvůli škole a abych se naučila bojovat s kyberšikanou a kyberúchylákama a tak. Máma má kecý, že prej furt jen sedím na YouTube, říká tomu teda fůbu, je úplně out, no fakt, ty vole. Prej na to mám ještě spoustu času – a proč se radši neučím, takhle z tebe nic nebude, Marti, budeš někde lepit pytlíky a budeš nešťastná. Přitom já žádný pytlíky rozhodně lepit nebudu, máma se duševně zasekla v minulým století, kdy ještě pytlíky lepili lidi a ne stroje

jako teď. Maximálně bych ty pytlíky po těch strojích třeba kontrolovala, že jo. A stejně to dělat nebudu, protože já se náhodou učím dobře, zvlášť anglinu a děják. Martina má dobrou paměť a jde to samo, to ty moje geny, říká táta a samolibě se naparuje u večeře a já se tomu tajně chechtám, jak to mámu prudí, protože ví, že jsou to spíš její geny, protože kdovíjak to s těma tátovějma je.

V šuplíku jsem jednou našla fotky z jejich svatby a na nich už máma měla pořádný břicho, takže před tou svatbou si mě každopádně mohla udělat úplně s kýmkoliv. A možná to i udělala, já bych se jí nedivila, táta není nic moc, má břicho a pleš a blbý fóry, a i když tenkrát možná ještě měl vlasy, pekáč buchet i humor, stejně si nedovedu představit, co na něm máma jako mohla vidět. Ale zas je hodnej, tak si sice vždycky představuju, že můj opravdovej táta je děsně cool a krásnej a sexy a bohatej (ten by mi dal určitě aspoň na deset podprd!), ale pak zas přílezu za tím svým, protože holt mi nic jinýho nezbyde. A bohužel je mi i podobnej, jen já teda naštěstí nemám to břicho a pleš. Ale humor prej jo.

Projedu YouTube kanály svejch oblíbenců, ale je to zoufalství, WTF, jako tohle má tolik zhlídnutí a lajků a je to tak pitomý? Vždycky si říkám, že takový video bych uměla natočit taky, a navíc levou zadní. Nechápu lidi, co na to koukaj, musej bejt úplně blbí. To teda říká i máma, a tý samozřejmě vždycky řeknu, že pitomá je leda ona a že jsou všichni na YouTube cool a super. Ale stejně mě to neba, takže to zavřu a právě včas, protože dveře cvaknou, tak jdu

hrát hodnou dceru, co chce prachy na podprdu. Říkám si, že by možná bylo nejlepší mámu nenápadně navést na to, aby mi ty prachy dala sama, abych o ně nemusela prosit. Je to koneckonců její mateřská role, měla by tyhle věci poznat a uchránit svoji dceru, aby se jí pak nesmáli kluci, že jí prsa divně skákaj po těle, protože nemaj kam hlavu složit. Takhle se totiž dneska smál blbej Petan od nás ze třídy, a kdybych mu nedala ránu, tak by si snad myslel, že si na mě může něco dovolovat. To teda nemůže.

Jenže jak jsem říkala, máma mi s tou podprdou sama od sebe nepomůže, máma je v tomhle marná. Včera jsem před ní zkusila trochu cvičit, prsa skákaly jak divý a ona mi jen řekla, ať se neuženu a ať tu kolu potom nepiju moc studenou. Přitom jsem ji vypila z lednice, tak jak jsem ji měla asi pít, že jo. Jdu do chodby a koukám, jak si máma sundává boty, kabát, kabelku, koukám dost šokovaně, protože na rozdíl ode mě to nahází všechno na jednu hromadu přesně tak, jak to obvykle dělám já.

„No mami!“ řeknu jí pohoršeně a ona na mě překvapeně koukne, přijde mi, že je furt překvapená, že mě vidí, pokaždý na mě koukne jako na cizí, jako by byla v šoku, jak jsem vyrostla, jak moc se liším od toho mimina, co si před x lety donesla domů z porodnice. Přitom toho, že nejvíc se liším těma prsama, si prostě naschvál nevšimne. Zato já si všimnu, že má celý ubrečený oči a ona si všimne, že já si všimla a jde do kuchyně.

Samo že jdu za ní, sednu si ke stolu, aby mi neříkala, proč tam tak blbě stojím. Koukám, jak si otevře lednici, vyndá mlíko a pije ho rovnou z flašky, no to teda fuj, fuj mlíko a fuj pití mlíka z flašky. Vždycky si to dává do skleničky, tak proč nemůže teď. Ale asi to nějak zjevně souvisí s těma slzama, tak se jí zeptám, co se jako stalo a ona zavrtí hlavou, že teď ne. Tak čekám dál jak blbá a říkám si, že tohle já snad nemám zapotřebí, jako jsem už dost stará na to, aby mi řekla, co se děje, už jsem přece teenager, doprdele, žádný usopený mimino. Mám prsa, tak si snad zasloužím k nim i trochu respektu, ne? Máma dopije mlíko, zašpuntuje flašku a dá ji zas do lednice, pak odejde do obejváku. Už to je trochu hororový, jak ani nemluví, trochu se bojím za ní jít. Ale pak teda jdu, sednu si v obejváku vedle ní a opřu se jí o rameno a ona začne brečet ještě víc. Napadne mě, jestli třeba neumírá nebo tak něco, nebo jestli já neumírám, nebo táta, tak ale proč bysme umírali, že jo,

co z toho? Tak se jí znovu zeptám, vo co gou, a ona na mě konečně koukne a řekne, že se pohádali s tátou a že se asi rozvedou. A já na ni koukám jak z jara.

Jako jasně, že se hádali, který rodiče se nehádaj? Tak ale pak to vždycky přece zas urovnali a všechno bylo zalitý sluncem, tak co teď blbnou? Máma řekne, že táta má jinou ženskou a ať jí nechám bejt a jdu se třeba ven projít. Řeknu jí, že bych si došla koupit třeba podprdu, a ona sáhne do kabelky a dá mi pětistovku a ať dávám prej pozor na přechodu a ať si koupím něco, co mi dobře sedne. Řeknu jí, že je milionová, protože přece jenom pětistovku mi nedává každéj den, a navíc mě nebude v obchodě otravovat jako jiný matky mých spolužaček, ona kejvne, mně je jí ještě chvílku líto a pak teda radši vypadnu, aby si to ještě nerozmyslela.

Jdu na Flóru do šopingu, protože to máme nejbliž a je tam háemko a jiný šopy, kde by mohli mít aspoň trochu cool podprdy. Jdu ulicí a vyhejbám se psím hovnům. Svítí sluníčko, takže je jasný, že už bude brzy jaro a já začnu nosit tílka a šaty a že ta podprda se bude teda fakt hodit. Když mám pětistovku, tak bych si mohla navíc koupit rovnou dvě na vystřídání, abych to mohla různě ladit k hadrům a tak. Jsem skoro šťastná, z toho, že si jdu koupit podprdu a že je tak krásně, ani těch hoven tu není moc. Jenže pak mi začne zvonit telefon a ve mně hrkne, jestli si to máma nerozmyslela, jestli jí nedocvaklo, že mi těch prachů dala moc, že mi řekne, ať okamžitě jdu domu a že za blbě podprdy se utráčet nebude. A vůbec, Marti, koukni ke mně do skříně, mám tam nějaký starý podprsenky, když jsem byla mladší, třeba by ti to bylo? Obleje mě hrůza nad máminým vintage podprdama z minulýho století, naštěstí se ale na telefonu objeví táta, a tak mu to zvednu.

„Čau tati,“ řeknu mu, a až když mlčí, tak mi dojde, že mi vlastně možná chce říct, co to je za krizi s tou mámou. Zeptá se mě, co dělám, a já mu řeknu, že jdu nakoupit, jasně, že mu neřeknu, že jdu koupit podprdu, takže to vypadá, že jdu pro pár rohlíků, máslo a těstoviny k večeři, ty asi budu muset koupit tak jako tak, protože máma nevypadá, že by se do večera hodlala zmátořit. Schválně se táty nezeptám, co se stalo a je mi jasný, že mu to bude nepřijemný, a taky že je.

„Hele, Marti,“ začne a mně je z toho najednou blbě, jak kdybych měla angínu, a začnu bejt nasraná, že mě do toho

tahaj. Ale tomu se asi teď bohužel nevyhnu, dojde mi hned potom.

„Chtěla bys bydlet se mnou, nebo s mámou?“ řekne táta a já mu řeknu, že jasně, že s oběma, tak co čekal?

„A kdyby sis musela vybrat?“ řekne dál a má hrozně smutnej hlas, možná taky brečí, ale tátové přece sakra nebrečej, ne? Každopádně mě ta situace začne štvát, a i když už jsem na Floře, tak se mi v tomhle rozpoložení nechce lézt do krámu. A tak tam chvíli postávám venku na schodech a tvářím se, že je normální si tam telefonovat se svým tátou o tom, co jako s náma teď bude. Ke svý hrůze si všimnu, že kousek vedle stojí Peťan ze třídy a mávně mi a já mu ukážu fákáče, protože teď nemám náladu na nikoho a na Peťana už vůbec ne.

„Já si přece nechci vybírat. Proč si mám vybírat, tati?“ řeknu mu, jako bych byla úplně blbá. Protože už vím, že tahle strategie je nejlepší, že když ze sebe udělám malýho haranta, tak je to lepší, než když jsem za drzýho puberťáka. Ve škole samozřejmě spíš fungujou ty drzí puberťáci, už kvůli spolužákům, přece před učama nebudu hrát blbku? Ale s rodičema se vyplatí jít na to od lesa.

„Asi se s maminkou rozvedem, Marti, víš?“ řekne mi táta, co už vím od mámy, a mně se zase zatmí před očima a naseru se na celej svět, i když bude to jaro a možná i podprda.

„A proč, do prdele?“ řeknu a slyším se, jak mám plačtivěj hlas a všimnu si, že blběj Peťan na mě zírá, tak se k němu otočím zády, protože to poslední, co chci, je, aby zejtra ve škole všem vykládal, jak jsem bulela před šoppingem.

„Já totiž, Marti, asi někoho mám.

A nemluv sprostě,“ řekne táta, aby mě dorazil, a teď se teda fakt naseru.

„Tak to jdi do prdele, tati,“ řeknu mu a zavěsím telefon a teď se teda fakt rozbřečím. Ale je mi už šumák, že to vidí lidi a Peťan. A ten navíc přijde za mnou a podává mi kapesník, takovej trochu použitej, co měl asi v kapse. Vyndám si svý kapesníky a utřu si oči, Peťan si sedne vedle mě na schod a soustrastně kouká, debil.

„Už je to dobrý?“ řekne a já bych ho zabila, i když mi hned dojde, že mnohem radši bych teď zabila tátu. Takže dám Peťanovi radši pusu. Protože když jsem teď z rozvrácený rodiny, tak asi můžu mít trochu lehčí mravy a můžu být trochu jako kurva, to děti z problémovejch rodin bejvaj, říkala to Oktábcová na občance. Peťan mi dá pusu taky, protože mě přece jenom balí už

dlouho a já furt měla oči jen pro Káju. Ale Kája je přece jen z béčka a Peťan od nás a bližší košile než kabát, jak by řekla babi. A bližší podprda než Peťan, aspoň prozatím, to se samozřejmě může časem změnit. Ale teď se teda zvednu, řeknu mu hrozně dospěle, že chci být jako sama, on taky hrozně dospěle řekne, že to chápe a že teda pa ve škole. A já vlezu do šoppingu, ani se neohlídnu.

Jdu šoppingem a v kapse mi zvoní telefon, a když na něj kouknu, mám tam nepřijatý hovory od mámy i od táty, ale na ty teď seru. Taký mám zprávu na messengeru od Káji, že mě jako miluje, tak mu napíšu, že já jeho taky, protože sice teď trochu miluju i Peťana, ale zrovna se mi nechce řešit, koho víc. Mámě i tátovi napíšu, ať mě nechaj být, že chci být sama. A ještě můžou být rádi, že jsem jim napsala, protože většina jinejch dětí by teda rozhodně v týhle situaci nenapsala a nechala by ty blbě rodiče, aby si představovali, jak to nebolhý dítě páchá sebevraždou skokem z posledního patra šoppingu, cpe se celým balením prášků na migrénu nebo si řeže krk kuchyňským nožem. To já jsem zodpovědná a dospělá, že jo. A nechci, aby mě do prdele rušili, když si jdu koupit svoji první podprdu!

Je mi najednou trochu líto, že tu nejsou se mnou. Táta by asi čekal na lavičce před krámem, nebo by šel nahoru do mekáče a objednal by mi tam Happy Meal, protože jsem sice už celkem velkej teenager, ale na Happy Meal není člověk nikdy dost starej. S mámou bysme se blbě řehtaly v kabině, jako jasně, že za závěs by se mnou nešla, ale asi bych jí pár těch podprd ukázala. A ona by mi řekla, jak mi seděj, protože přece jen v tom má asi sto let praxe. No a pak bysme vyjely po schodech za tátou do toho Mekáče, já bych měla v ruce igelitku s podprdou a ještě třeba něčím, protože máma by se tak dojala, že by mi určitě koupila i něco na sebe. U Mekáče by si máma dala jen jablečnou taštičku a remcala by, jak to je děsně hnusný a nezdravý a táta by se cpal obřím Big Macem a já bych mu kradla hranolky, až bych ty svoje snědla.

Vejdu do háemka a jdu rovnou k podprdám pro ženský, ale koukám, že tam sice maj i pušapky, ale že by mi to asi bylo všechno velký. Nějaká blbá prodavačka mi řekne, že dětský prádlo najdu v dětském oddělení a já tam teda potupně jdu, ale je fakt, že to by mi sedělo asi líp. Váhám, jestli si mám vzít velikost 12-14 nebo 14+, protože přece jenom 14 mi ještě nebylo. Ale tak

snad mi ty prsa ještě porostou a co pak budu dělat s podrdama pro batolata? Vezmu do kabinky teda obojí a zjistím, že teda 12-14 bude bohužel lepší. Takže ještě chvíli váhám, jestli teda puntíky nebo bílou nebo šedou, růžovou teda vyhodím rovnou a nakonec vezmu teda sadu puntíkováný a černý, protože black is the new black a puntíky se taky neztratěj. Trochu mě štvě, že to nejsou úplně regulérní podprdy, ale zas to stojí dohro jen 199. Takže mě ještě napadne vrátit se k ženskému regálu, kde hned vidím jednu fakt boží pušapku za 299. No a 199 a 299 je kolik? Takže odcházím s třema podrdama, z toho jedna pušapka, s mámou bych to nenakoupila líp. Na mekáče už nemám a na těstoviny taky ne, ale budu doufat, že máme něco doma a hladý snad neumřem.

Vyjdu ze šoppingu, Peťan už tu není a já přejdu děsně opatrně přes přechod a šinu se zas zpátky domu. Jdu teda trochu pomalu, protože se mi vlastně nechce s mámou toho tátu řešit. I když jsem teď už dospělá a mám svoji první podprdu (teda tří). Ale zas jsem teď nebolhý dítě z rozvrácený rodiny, už mi zbejvá jen začít brát drogy a souložit, teď jen nevím, jestli s Peťanem, nebo s Kájou. Možná bych si na to měla najít někoho staršího. Dojdu domů, odemknu dveře, zahlídnu mámu v kuchyni, něco vaří, tak sláva, večere bude. Jdu do svýho pokoje a zavřu se tam, chvíli čekám, máma klepe na dveře, no jasně. Řeknu jí, ať jde dál a ona tam vlez, oči už má suchý a je celá taková normálnějš, usměje se na mě.

„Tak cos koupila?“ zeptá se a já se taky usměju a vybalím ty tři podprdy a ona si je prohlíží a říká, jak jsou krásný a jak jsem si je dobře vybrala a jak byly levný. A je to skoro tak super, jako by je kupovala se mnou. Pak mě obejmě a řekne mi, že je ráda, že už má velkou dceru, co už brzy bude ženská a podobný kydy. To je mi teda trochu trapně. Pak mě ale naštěstí zas pustí a já jí řeknu, že mi volal táta. A ona řekne, že jí volal taky a že to celý ještě musíme probrat. A vypadá u toho v pohodě a tak se mi taky nějak uleví. Třeba to daj zas dohromady. A jestli ne, tak teda rozhodně nebudu jen s mámou nebo jen s tátou, budu s oběma. I ty podprdy si ostatně můžu vozit sebou. Nebo mi táta koupí další tři. A pak se třeba taky zamiluju a další mi koupí můj kluk. Peťan, nebo Kája. Nebo někdo úplně jinej. Protože až se já zamiluju, bude to forever. Věčný a navždycky.

5XGEORGIA

foto Bohumil Pospíšil

fotoreportáž

Jak obraz svatý je má vlast
a celý svět pak jeho rám.

Jasných hor a dolin kraj,
kde dlí i Stvořitel sám.
Naše svoboda tak nyní
zítřejší slávu opěvá.

Na nebe jitřenka vzchází,
svit svůj mezi dvě moře rozlévá.
Je čas vzdát svobodě slávu!
Svobodě slávu je čas vzdát!

NAŠE NÁVŠTĚVNICKÉ CENTRUM JE STAVBOU ROKU 2023!

STAVBA
ROKU 2023

Získali jsme ocenění v celostátní a největší soutěži architektury a stavitelství. Uznání odborné poroty patří každému, kdo se na stavbě jakkoliv podílel, my připojujeme velké poděkování, zejména pak architektovi Petru Bernardovi, architektce interiérů Barbaře Bencové, projekční kanceláři Studio A, generálnímu dodavateli, kterým byla společnost Podzimek a synové, a samozřejmě také našemu technickému oddělení. Budeme potěšeni, když si přijdete naše centrum prohlédnout zvenčí i zevnitř, a třeba si u toho prohlédnete i náš pivovar.

V limitovaném množství jsme dali do prodeje tzv. new make naší budoucí whisky. Vzorku uvolněnému do prodeje předcházela dobrá pověst, když vyhrál svoji kategorii v soutěži Pálenka roku 2022. K dispozici bylo pouhých 460 lahví, které se velmi rychle „rozkutálely“ mezi nové majitele. Aby se new make stal whisky, musí nejméně tři roky zrát. Ten náš leží v dubových sudech od amerického prémiového bourbonu.

Naše Návštěvnické centrum má nejlepší firemní web. Rozhodli o tom porotci soutěže WebTop100. Je to už třetí společné vítězství s našimi kamarády z FG Forrest, kteří se nám už 13 let starají také o web pivovaru. A zveme vás k nám na nejlepší web kategorie malých a středních firem: www.navstivtebernard.cz

Už půl roku nám můžete přímo od piva v restauraci nebo hostinci sdělit, „Jak Vám dnes chutná Bernard“. Přes QR kód na podtáčku, stojánku nebo letáčku se dostanete na stránku, na které zanecháte své hodnocení. Pokud něco nebude v pořádku, společně s personálem podniku se vynasnažíme, aby příště bylo pivo perfektní.

Už od letních měsíců si užíváme chuť nového nealko piva se šťávou ze skutečných grepů. Přes léto bylo k dostání pouze čepované, nyní je ke koupi i ve skleněných vratných lahvích v našich značkových prodejnách. Poptávat ho můžete i v restauracích a hostincích, kde nabízejí naše pivo. Na zdraví!

Už několik let tradičně na podzim vaříme limitované množství pivního speciálu. Jedinečnou chuť a vůni mu dávají chmele, které rostly a zrály nedaleko našeho pivovaru, přesněji na zahradě našeho vrchního sládky Josefa Vávry. I tentokrát tedy máte možnost vychutnat si svěží, řízný a voňavý Ležák s chmelem z Vysočiny.

Standa Bernard převzal dvě ocenění Český Goodwill. Odborná porota mu udělila cenu Marketér, veřejnost ho v hlasování zvolila Osobností. Ocenění Český Goodwill získávají podnikatelé a firmy, kterých si lidé váží: ostatně nominace přicházejí právě od veřejnosti.

Bernardovu cenu za příkladný čin jsme udělili záložníkovi fotbalového týmu FC Silon Tábořsko Davidu Skopcovi. David férově přiznal hru rukou, ačkoliv dostal vlastní tým do nevýhody a soupeř zápas vyhrál.

Jsme Pivovarem roku 2023. Radostnou zprávu od zástupců Společnosti přátel piva jsme vyslechli a cenu si převzali doma, v našem Návštěvnickém centru. Společnost přátel piva svoje ceny vyhlašuje už dvě desetiletí, pokaždé v jiném městě. Od znalců a fanoušků jsme tentokrát dostali i čtyři medaile za naše piva.

Nadační fond pomoci Bernard uspořádal aukci, která mu pomohla získat prostředky na podporu lidí v těžkých životních situacích. Dražily se hodnotné věci od výjimečných dárců, například režisér Petr Jákůl věnoval palcát z natáčení velko filmu Jan Žižka, trojnásobný nejlepší střelec extraligy Petr Ton věnoval dres, zlatá slaviče Lucie Bílá kolekci šperků. A své podepsané CD věnovala i skupina Kabát či MIG 21. Aukce vynesla celkem 69.469 korun. Děkujeme.

Ondřej Faldyna šel po nábřeží Ostravice, když si všiml, že na protější straně ve vodě volá o pomoc žena. Neváhal, seběhl schody a skočil do řeky. Až když k ní doplaval, zjistil, že se žena snaží vytáhnout kočárek s dítětem. Kočárek vyzvedl na břeh a dítě po několika minutách resuscitace zachránil.

text **Markéta Vinglerová**
foto **archiv autora**

Tři objekty na louce, Jižní Čechy, 2013

V letech 2011–2014 Julius Reichel guerillově umísťoval v krajině nebo na městské periferii dřevěné objekty.

Julius Reichel (*1981) pochází z Kaplice. Svůj tvůrčí čas dělí mezi Prahu a Jižní Čechy. V Praze maluje, na rodinném statku v jižních Čechách vytváří trojrozměrné objekty v kombinaci dřevo a textil: materiály, které jsou pro Reichela přirozené a charakteristické. Ještě než začal Reichel vůbec koncentrovaně malovat, věnoval se velmi intenzivně akcím a environmentům v městském prostoru a v krajině, kdy využíval readymady a právě velmi často recyklovaný textil. Zajímal ho interakce reálného života s absurdní, surreálnou existencí jeho uměleckého gesta.

Vrstva, 2015
autorská technika (převážně akryl na textilu)
Reichel využíval větší zbytky látek z velkoobchodu, které pomaloval a vrstvil na sebe. V instalaci ponechal původní cenovky.

Pak ho pohltila malba, a aby se v ní posouval, aby mohl neřízeně experimentovat, maloval živelně, bez řádu a omezení, kdy vznikly stovky obrazů, které nevytvářel klasicky na plátně a blind-rámu, ale na volných velkoformátových zbytcích látek z velkoobchodu. Jednotlivá plátna vrstvil na sebe, zakrýval už hotová díla novými, v nekonečném sledu prověřoval možnosti malby. Teprve po čase si troufl na klasické napnuté plátno na konstrukci blind-rámu a rovnou zavrhl malé rozměry. Jeho ranější abstraktní kompozice z velké většiny nepozbývaly pro Reichela typických konkrétních zjednodušených symbolů, znaků a kódů. Později s těmito prvky pracuje stále intenzivněji.

Kompozice, 2018,
autorská technika,
200 × 150 cm

Kompozice, 2018,
autorská technika,
200 × 150 cm

foto: Pavel Kubesa

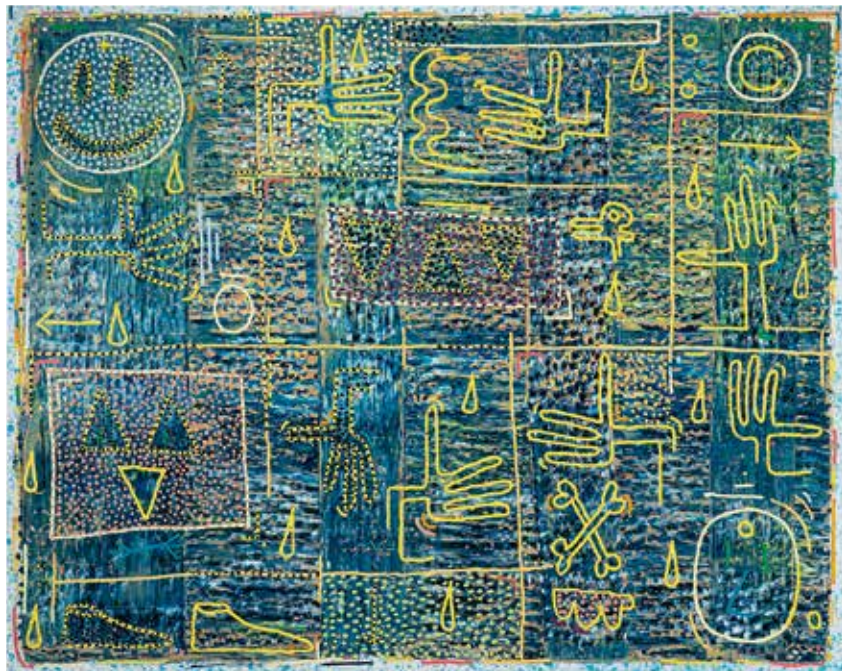

Kompozice. Hlava a ruce, 2020,
autorská technika, 200 × 150 cm

Černá, 2019, autorská technika, 200 × 150 cm

Znaky, 2022, autorská technika, 150 × 200 cm

V objektech Reichela, které v současnosti vytváří autorskou metodou podobnou tkaní nebo vyšívání, se autor vrací k základní znakovosti, již si už mnohokrát vyzkoušel v malbě. V textilu a dřevu nabývají díky jejich taktilní materialitě nových významů. Pracuje s nastříhanými pruhy látek oděvů ze secondhandu, hraje si s jejich výchozí barevností, někdy výsledné obrazy-objekty-reliéfy domalovává.

Dva objekty, 2023,
dřevo, recyklovaný textil, výška 350 cm

Pohled do instalace Reichelovy výstavy
HARD CORE + LOBOTOMY = 20 / 20,
která proběhla letos na podzim
v Galerii Václava Špály v Praze.

Jestliže jsou jeho malované obrazy více odrazem toho, jak Julius Reichel vnímá současný svět se všemi informačními nánosy, chaotičností či mnohvrstevnatostí, pak pro jeho aktuální textilní objekty je charakteristická umírněnost, jednoduchost a spíše se nabízí přirovnání k jakýmsi totemům. Některé z nich pracují s transparentností rozvolněné sítě, jiné jsou nahuštěné jako těžké koberce. U obou projevů, jak u malby, tak u textilních objektů, lze vyčíst jeho charakteristický rukopis a intenzivní výraz, znepokojující, přinášející otázky, překvapivé odpovědi a jejich kombinace.

Foto: Tomáš Rubín

Pohled do instalace v Karpuchina gallery.
Obraz – objekt – Two Moons, 2021,
autorská technika tkaní, recyklovaný textil, akryl, dřevo,
150 × 130 cm

Obraz – objekt – Face, 2021,
autorská technika tkaní, recyklovaný textil, akryl, dřevo,
120 × 150 cm

AI není žádný Terminátor

Tomáš Mikolov | odborník na umělou inteligenci

Pod pouhými dvěma písmeny se toho skrývá mnoho. Pro jedny zásadní hrozba, pro druhé cesta ke zlepšení našich životů: AI, tedy umělá intelligence. „Státy, které do ní zainvestují, budou napřed. U nás to bohužel nevidím,“ říká přední český expert na toto téma.

Tématu se věnujete přes patnáct let, co se za tu dobu nejvíc změnilo?

Ohledně matematických modelů jsme se zase o tolik neposunuli, ale změnu vnímám ve společnosti – včetně vědecké komunity. Dobře si pamatuju doby, kdy AI bylo až takové ezo téma, na němž pracují exoti, snílci. Když jsem v Brně zmínil, že by mě do budoucna zajímalo, jak posunout počítače, aby rozuměly jazyku, starší kolegové se mi vyloženě vysmáli: To je ptákovina, nemáš šanci, vzdej to.

Kdy přišel zlom?

Jakmile část strojového učení, tedy velké neuronové sítě, v letech 2011 a 2012 uspěly ve velkých firmách, v nichž jsem tehdy pracoval. Běžná populace to zaznamenala mnohem později.

Prošel jste Googlem, Microsoftem i Facebookem. Tehdy se za vás vše lámalo?

Vědecká komunita začala měnit náhled na věc i proto, že od roku 2012 se na tom daly vydělat docela dobré peníze: prodat AI startup Googlu, to byly desítky milionů dolarů skoro bez práce... Takže stejní vědci, kteří se tomu dříve smáli, najednou takové startupy zakládali a měli ty nejbombastičtější projevy. Až pak se to přelilo do zbytku společnosti. Když se třeba překladáč Googlu na první pohled zlepšil, lidi si neuvědomovali, že to je nějaká AI. Ale objevovaly se přímější nástroje, s nimiž si vědci

hráli už kdysi: generování textů či obrázků. Vše se demokratizovalo, víc se dostávalo mezi lidi. Hodně vědců bylo překvapeno, kolik lidí to začalo rychle a užitečně využívat. Já zase až tak překvapený nebyl.

Proč ne?

Když se podíváme třeba na internetové vyhledávání typu Google, na začátku to byl vědecký projekt. Ale když dobře uděláte produkt a uživatelské rozhraní, mezi lidmi se to rozšíří ve skutečnosti mnohem rychleji, než si vědci myslí. Rozdíl mezi průměrným člověkem a vědcem nakonec není tak propastný, jak by vědci rádi sami sobě namlouvali. Když je něco užitečné, naučí se to běžná populace používat.

Co dalšího hrálo roli?

Kdyby do toho Larry Page (spoluzakladatel Googlu) už v roce 2012 nedával tolik peněz, celá AI revoluce mohla být zpožděná klidně o několik let. Matematické modely a principy jsou dnes v podstatě identické jako patnáct let zpátky. Ono je to podobné, jako když někdo postavil první letadlo. Už máte princip, stroj se odlepí od země, uletí pár set metrů, má motor, křídla, trup, pilot má kde sedět... Tak vypadaly první AI modely pro zpracování jazyka nebo obrazu. Ty hlavní komponenty už prostě existují delší dobu a dochází spíše k postupnému vylepšování, hlavně snižování výpočetní náročnosti.

Co z letecké metaforu vyplývá?

Lidé, kteří principy chápali, si už tehdy dokázali představit, jak to bude vypadat, až budeme mít větší modely, víc peněz a víc dat. Pro běžnou veřejnost to vypadá průlomově, jako by letadlo najednou přeletělo Atlantik; pro inženýry to takové nebylo, protože věděli, že to nakonec takto vyjde. Lidé teď blázní s jazykovými modely typu ChatGPT, ale jejich natrénování stálo stovky milionů dolarů. Já sám mám z roku 2011 článek Strategie pro trénování velkých neuronových jazykových modelů – z doby, kdy se tomu ještě nikdo nevěnoval. Byl jsem student VUT Brno a můj výpočetní rozpočet byl snad milionkrát menší, než co má teď Open AI. Že má někdo k dispozici víc peněz, neznamená, že dělá přelomové vědecké objevy.

Když se budeme držet leteckých metafor, kde nyní v AI jsme? U větroňů? U raket?

Záleží, co si představíme pod pojmem AI. Pokud jde o obecnou umělou inteligenci, která by byla srovnatelná s lidskou, měla by potenciál nezávisle myslet a dělat všechny věci stejně dobře nebo líp než člověk, tak tam nejsme; dokonce ani nevíme, jak jsme od toho daleko. Pořád nám chybí některé základní principy – nevíme, jak to „letadlo“ odlepit od země.

A jinde?

Třeba u velkých jazykových modelů už jsme u letadel, která můžou normálně používat civilisté. Už to není jen technologie pro nadšence, inženýry či vědce, může do toho naskočit každý. Tak jako každý může doletět do Austrálie, může si každý na internetu vygenerovat obrázek nebo nechat napsat kus textu.

Co vlastně AI je?

Termín se spoustou významů. Někdo si pod tím představí strojové učení, někdo myslící počítače, někdo terminátory, někdo jednoduché matematické modely, které se učí z dat. Jedni říkají, že to není nic světoborného, pro další je AI nová elektřina, která vydělává miliardy dolarů a bude vydělávat ještě víc. Všichni mají z určitého hlediska pravdu.

Jak to máte vy?

Pro mě je to velký slovníček pojmů. Spíš bych používal termín jazykové modely, to je konkrétní věc a můžeme se bavit, co umí, a naopak neumí.

Co umí? Změní svět?

Svět už se vlastně změnil. Pokud tady máme Mid-journey a ChatGPT a ví o nich stovky milionů lidí, je pozdě ptát se, jestli svět změní. Spíš jak.

A jak?

Myslím, že negativní názory jsou diskutované zbytečně moc. Někteří lidé za tím mají byznys plán: přilepili se na AI, protože vidí hodně peněz. Často vybírají obrovské sumy na založení institutů na studování existenciálních rizik lidstva, není to úplně nezištné. Vzpomínáte na výzvu, že musíme zastavit trénování jazykových modelů, jinak za šest měsíců skončí svět? Nikdo to nezastavil a svět ještě stojí, tolik k relevanci výkřiků, jak je to strašně nebezpečná technologie.

Co pozitiva?

Za mě jsou zcela zjevná: rychlejší vygenerování obsahu, ať už jde o obrázky, či o texty. Studenti to používají na psaní slohovek, lidi ve firmách na psaní mailů, jiný si píše recepty a další si s chatbotem

povídá o filozofických tématech. Myslím, že pokud to lidi baví, přidaná hodnota tam evidentně je. Také je to způsob, jak se dopracovat k zajímavým závěrům a informacím, může to být systém na vytvoření průměrné zprávy z celého internetu. Když lidi baví koukat na fotbal, neznamená to nutně, že fotbal něco vytváří. Ale že lidi zabaví, to je hodnota. Když si sto milionů lidí povídá s ChatGPT, hodnota tam taky je. I když ten systém občas dělá zjevné chyby.

Z čeho plynou naše obavy?

Jednak od oněch obchodníků se strachem. A také ze strachu z neznáma. V naší kultuře máme přehnaná negativní očekávání ohledně umělé inteligence. Frankenstein, Golem, R.U.R., Vesmírná Odyssea, dokonce když si pustíte Kačeří příběhy, vždycky se autonomní roboti vzbouří a chtějí kačery pozabít (úsměv). Nechci tím ale říkat, že žádné obavy nejsou na místě.

Které jsou podle vás reálné?

Rozhodně se dá vygenerovat spousta fake news, obrázky diskreditující politiky či velmi manipulativní reklamní slogany, které nepůjdou jednoduše odfiltrovat. Existují obavy, že internet bude zahlcený automaticky generovaným obsahem, že budeme žít v jakési informační žumpě a nebudeme schopni se rozhodnout, co je realita a co uměle vytvořená manipulativní zpráva. To jsou reálnější obavy, neboť tohle se už děje, jako třeba u ruských trollích farem. AI to může akcelarovat.

Necháváte studenty psát texty s pomocí ChatGPT? Mnohé školy to zakazují.

Myslím, že když máme možnost, jak se dostat k výsledku jednodušeji, méně pracně a výsledek je užitečný, tak tu možnost máme využít. Vzdělávání má být o tom, že naučíme novou generaci dovednostem, které pro ně osobně i pro celou společnost budou přínosné. Mně ještě ve škole zakazovali kalkulačky, ale kdo dneska počítá na papíře násobení deseticiferných čísel? Důležitější je umět interpretovat výsledek a poznat, když mi vyjde nesmysl. U textu zase rozpoznat, jestli informace v něm reprezentují určité názory, jestli tam nejsou logické nekonzistence. Díky moderním nástrojům dokáže spousta lidí svoji práci vykonávat lépe, rychleji, efektivněji. Školství by nás mělo posouvat k funkčnější, životaschopnější, bohatší společnosti. Ne nás stahovat ke dnu jen proto, abychom dělali věci tak, jak se dělaly v předminulém století.

Kudy vede cesta k vyšší prosperitě?

Kdybychom přestali panikařit a uvědomili si, co strojové učení je – tedy statistické zpracování velkého množství dat. Spousta rozhodnutí ve vzdělávání či zdravotnictví vychází z historických principů, které jsou už zastaralé. Myslím si, že jako společnost stojíme před transformací: země, které vykořčí dopředu a chopí se příležitosti, získají výrazný náskok oproti zemím, firmám či společností, kde bude

TOMÁŠ MIKOLOV

Narodil se 8. října 1982 v Šumperku, náleží mezi přední české vědce zabývající se umělou inteligencí a strojovým učením. Absolvent brněnského VUT působil ve firmách, které jsou naprosto zásadní pro technologický vývoj současného světa – v Mikolovově životopise najdeme práci pro Facebook, Microsoft i Google. Pro poslední jmenovanou společnost zásadně zlepšil její překladáč Google Translate.

přílišný konzervatismus, příliš mnoho obav a strkání hlav do písku.

Kde vidíte příležitosti?

Všichni víme, jak funguje vzdělávání: dáváme dohromady lidi na základě biologického věku, ne dovedností. Pomalejší nestíhají a je to pro ně nepříjemné, chytřejší se nudí a mají pocit, že se nerozvíjí. Rád bych viděl personalizovanější vzdělávání: aby každý mohl jít svojí rychlostí a něco si z toho odnesl. Myslím, že vzdělávání budoucnosti bude výrazně jiné, víc ušité každému na míru. Tak, aby maximalizovalo potenciál všech, a ne pomalejší deptalo a rychlejší zdržovalo. Podobné to bude ve zdravotnictví.

Jak jsme od toho daleko?

Zdravotnictví jde v některých zemích hodně vpřed, slyšel jsem o zemích, které už berou použití AI ve zdravotnictví velmi vážně. Chápu lidi, kteří se bojí o data, osobní údaje a soukromí, jsou to relevantní připomínky a musíme si s tím poradit. Za mě je to řešitelný problém. Naše finanční údaje máme také zabezpečené v bance a podobně to vidím s elektrizací zdravotnictví.

Kdo je napřed?

Třeba Švýcarsko či Finsko už v téhle oblasti dávno investovaly a jsem si jistý, že se jim to vyplatí: když to udělají dobře, společnosti z toho budou profitovat. Do vzdělávání se hodně investovalo poté, co vyšel ChatGPT. Asi by se dal udelat automatický učitel, který by vzdělával studenty v podstatě o čemkoli a šel jejich rychlostí. V průběhu příštích několika málo let očekávám, že se objeví řada nástrojů, díky nimž se některé skupiny obyvatel v některých zemích světa budou vzdělávat výrazně rychleji a lépe.

Když to bude i u nás, budeme jako společnost výrazně bohatší. Když to zaspíme, a že náš region nevypadá úplně aktivně, budeme chudší.

Proč spíme?

Když jsem pracoval v Silicon Valley, působilo na mě až neskutečně, jak je ta oblast ohromně bohatá: peníze jsou na kdejakou blbost a bere se to jako samozřejmost. U nás v Evropě ty peníze na inovace nejsou, místo toho tu neustále běží nějaké starobylé, zkomatělé procesy. Stovky úředníků přehazují dotace z jedné hromady na druhou tak dlouho, až nic nezbyde a vše se utratí za byrokratické procesy. Na jednu stranu zaplatíme velké daně, hromada lidí je přerozdělí, přepošlou je dalším lidem a v tom kolotoči se udělá spousta zbytečné práce: papíry, razítka, podpisy, zjišťování, kdo má na co nárok... Vytvořili jsme ekonomiku, která něco zdánlivě dělá, ale ve skutečnosti nás stahuje ke dnu, neposouvá nás dopředu. Místo aby u nás lidi přemýšleli, jak něco nového vytvořit, tak tu příliš mnoho lidí dumá nad tím, jak získat další dotaci a co vše je pro to třeba vyplnit.

Co s tím?

Máme spoustu takových fiktivních kolotočů, kterými jen probublají peníze, ale ničemu nepomůžou, je to parazitující systém. Tak trochu jako rakovina v organismu. Bohužel se toto stalo v historii už mnohokrát: různé civilizace vypadaly neporazitelné, ale když se rozjedou procesy, které místo toho, aby činily společnost silnější a životaschopnější, z ní jen vysávají prostředky a vytváří fiktivní kolotoče ničeho, vede to ke kolapsům. To je, myslím, problém Evropy. Je tu spousta nesmyslů, ale lidi si zvykli a naučili se je tolerovat.

Věříte v lepší časy?

Zatímco v Americe je potenciál trochu přeceňovaný, u nás je zase hodně podceňovaný. Kdyby se pár systémových věcí změnilo, Evropa by mohla být výrazně bohatší – vzhledem k počtu lidí a HDP máme potenciál mít tady náš Microsoft, Amazon, Google a podobně. Za mě to je o odbourání složitosti a zbytečné byrokracie. A také o zaměření se na důležité věci, které ovlivňují celou společnost. Zjednodušeně řečeno, máme v první řadě diskutovat témata, kde se jedná o stovky miliard, ne detaily, které nemají absolutně vliv na budoucnost. To už bychom ale mluvili o politice.

Věřil jste, že to půjde rychleji?

Když jsem se vracel, hodně se mluvilo o tom, že budeme investovat do umělé inteligence a moderních technologií s vysokou přidanou hodnotou, ale zatím to skončilo jen u slov. Když se pak podíváme na reálné kroky, politici u nás často nejsou lidé z praxe a neví, jak věci implementovat. To je chyba Evropy: máme příliš mnoho nezkušených lidí na pozicích, na nichž dělají velká rozhodnutí. Třeba o regulaci AI mají rozhodovat lidé s technickým vzděláním, ne ideologové, kteří si o té technologii jen přečetli článek v novinách a mají velmi zkreslené představy o tom, jak to celé vlastně funguje. A další věcí je evropský socialismus. Přejde mi, že Evropa směřuje příliš levicovým směrem. Máme dotace, příspěvky a přídavky na kolí, ale to se přece musí z něčeho zaplatit. Tím vzniká začarovaný kruh přerozdělování a plánované ekonomiky. A víme z nedávné historie, kam toto vedlo.

NOVÝ VZORNÍK PAPÍRŮ 2024

Prodejna Svět Papíru a společnost
INDIGOPRINT s.r.o. vám přináší novou
kolekci grafických speciálů
pro všestranné použití.

Je před vámi tiskový či výtvarný projekt, máte
přesnou představu, nebo teprve hledáte inspiraci,
zajímáte se o ekologii a hledáte materiály
s respektem k životnímu prostředí?

Ten pravý materiál na vás čeká ve Světě Papíru
v pražských Vysočanech.

Svět papíru

INDIGOPRINT

Podkovářská 674/2 | 190 00 Praha 9 – Vysočany | www.svetpapi.ru.store | www.indigoprint.cz

text Ondřej Neff
ilustrace Luděk Bárta

fejeton

O hodnotách a zkaženosti doby

Tištěné noviny, odborným slovem označované za print, už čte málokdo. Vy právě do jednoho takového printového produktu upíráte zrak a vězte, že patříte k osvícené menšině a budiž vám za to vyslovena chvála. Neosvícená většina pouliční oči na obrazovky a v horším případě na displeje mobilů. Ale i v tomto segmentu se mění pravidla, hodně lidí přechází na poslech: novinové články prezentované na internetu bývají v nabídce i v hlasové verzi. Texty ale nepředčítají lidé, nýbrž umělá inteligence. Vedle toho existují takzvané podcasty, těch je prý jenom u nás tisíc šest set, ale to je údaj, který jsem slyšel na jakémsi podcastu, a čert mu věř. Každopádně se tam dozvíte leccos zajímavého.

Tuhle jsem na podcastu sledoval debatu inteligentní novinářky s inteligentním hostem. Tento inteligentní host se zmínil, že ho v dnešní době zneklidňuje odklon od hodnot, načež se ho inteligentní novinářka zeptala, které že to odkloněné hodnoty jsou. Bylo slyšet, jak ho otázka zaskočila. Nemohl si vzpomenout a nakonec ze sebe vysoukal, že je to desatero.

Pokud nevíte, co to je, připomenu, že to jsou přikázání nadiktovaná Hospodinem Mojžíšovi na vrcholu hory Sinaj; prorok diktát hbitě zapsal do kamenné desky, ta se ale

rozbila a zůstala uchovaná v Arše úmluvy, jak jsme to viděli ve filmu Indiana Jones: Dobývání ztracené archy.

Takže desatero, seznam opuštěných hodnot.

Na místě prvním víra v jediného boha. Budiž. Jeden, nebo žádný, není to velký rozdíl. Nesmí se zobrazovat, to je dvojka, trojka pamatuje na zneužívání jména božího. Sakra práce, vždyť ten krucifix je jenom v naší vší u jejího vjezdu i výjezdu, není to žádná novinka. Čtyřka se týká dnu odpočinku. Ten světim, to je v pořádku. Pětka pamatuje na úctu k rodičům, s tím asi taky nejsou problémy. Pak následují stručné body pod čísly šest, sedm, osm a devět, kryté trestním zákoníkem. Závěrečný paragraf je obsáhlý: Nebudeš dychtit po ženě svého bližního ani po jeho otroku nebo po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu. Co se týče těch otroků, býků a oslů, není pokušení velké, co mimo jest, je na pováženou, ale ani to není novinka dnešní zkažené doby.

Leží mi to v hlavě, obsah toho podcastu. S hodnotami to určitě není v pořádku. Jaké konkrétně dostávají největší nakládačku? Jak bych sám odpověděl inteligentní paní novinářce?

Asi bych se taky vykrucoval a řekl cosi neapného. Až bych pak šel domů, přemýšlel bych o tom, co se vykládá dětem ve škole a k čemu jsou vedeny. Od jiných inteligentních novinářů a novinářek slyším v podcastech, že děti mají být vedeny ke kreativě a kritickému myšlení. Je to jistě správná zásada. Když se podívám kolem sebe, všechno, co je, má kdesi u svého zrodu prvek kreativity a tvorba s kritikou souvisí. Ale pak přichází fáze druhá. Kreativní nápad je třeba realizovat, jaksi zhmotnit. Musí se najít ručičky, aby ho oděly do hmotné formy. Říká se tomu práce. Ta musí být vykonána v souladu s pracovní činností jiných lidí a také v daném čase. Je tedy třeba péle, soustavnosti, spolehlivosti a schopnosti se domluvit.

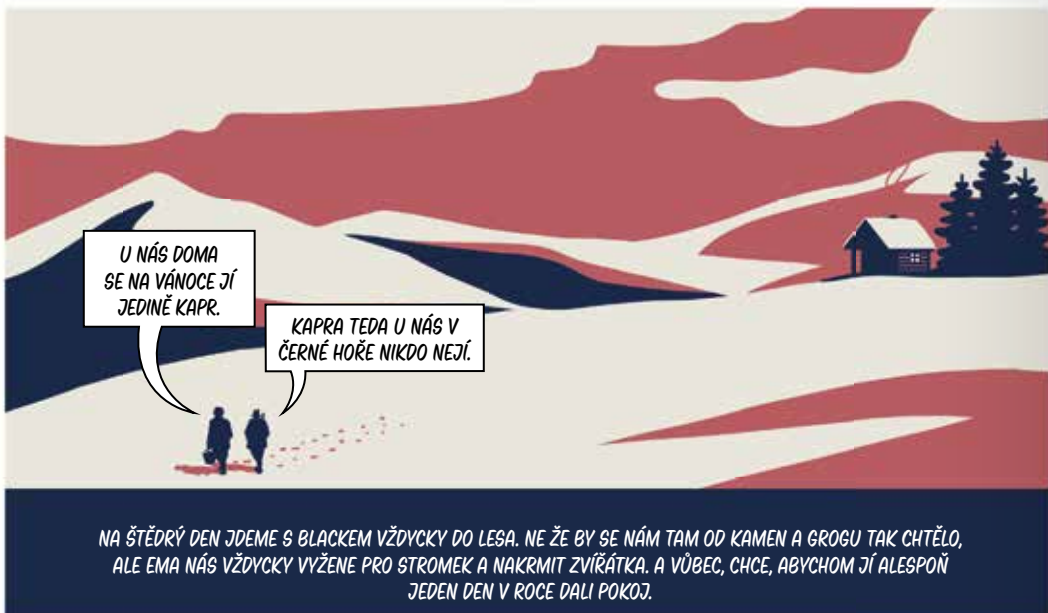
Hýmli, ulevím si porušením paragrafu dva božího desatera, copak tohle nejsou ty nejdůležitější zásady? Nedostávají právě ony nejvíce na frak? Nenapsaly se stohy knih a natočily kilometry filmů, které se pílí a pracovitostí vysmívají? Ovšemže ano. Největší přízní se dočká kriticky myslící kreativec, nejlépe ten, kdo svobodně tvoří za státní peníze.

A trest na Sodomu a Gomoru pořád nikde.

JEŽÍŠEK

DAWSON CITY

U NÁS DOMA
SE NA VÁNOCE JÍ
JEDINĚ KAPR.

KAPRA TEDA U NÁS V
ČERNÉ HOŘE NIKDO NEJÍ.

NA ŠTĚDRÝ DEN JDEME S BLACKEM VŽDYCKY DO LESA. NE ŽE BY SE NÁM TAM OD KAMEN A GROGU TAK CHTĚLO,
ALE EMA NÁS VŽDYCKY VYŽENE PRO STROMEK A NAKRMIT ZVÍŘÁTKA. A VŮBEC, CHCE, ABYCHOM JÍ ALESPŮŇ
JEDEN DEN V ROCE DALI POKOJ.

TO DĚLÁTE
CHYBU.

KAPR SMRDÍ
BAHNEM.

A TAK JSME VZALI PILU, PYTEL JABLEK A LAHEV
KOŘALKY A VYRAZILI.

KAPR BAHNEM NESMRDÍ.
KAPR BAHNEM VONÍ!

TRADICE JE TRADICE.

TY, BLACKU, SLYŠÍŠ TO?
NĚKDO NĚKDE BREČÍ.

TO JE SEVERÁK.
NEBO OPILEJ MEDVĚD.

TO SE NEDÁ NIC DĚLAT.

PANENKO MARJÁ ČERNOHORSKÁ!

UKÁZALO SE, ŽE TO NEBYL SEVERÁK ANI OPILEJ MEDVĚD.

BYL TO KLUK JAK BUK.

I KDYŽ JAKO MEDVÍDEK
TROCHU VYPADÁ.

JAK SE ASI
JMENUJE?

NO JAK ASI. JEŽÍŠEK.

JAK SE V LESE JEŽÍŠEK OBJEVIL? TO NIKDO NEVÍ.
ALE NA VÁNOCE SE PROSTĚ DĚJÍ ZÁZRAKY VŠUDE
NA SVĚTĚ. A DOKONCE I TADY U NÁS.

LIDI ŘÍKAJÍ,
ŽE KDYŽ KAPRA SNÍŠ,
TAK SE V NĚJ PO SMRTI
PROMĚNÍŠ.

LEPŠÍ KAPR
NEŽ TŘEBA VŮL.

TO ZAS JO. VOLŮ JE
DNESKA AŽ HRŮZA.

VZALI JSME JEŽÍŠKA, UŘÍZLI STROMEK A ŠLI DOMŮ.

HEZKÉ VÁNOCE!

BYLY TO TY NEJKRÁSNĚJŠÍ VÁNOCE, CO JSME ZAŽILI.

A EMA DOSTALA TEN NEJKRÁSNĚJŠÍ
DÁREK NA SVĚTĚ. A MY TAKY.

Zázraky kambodžského Angkoru

Khmerské chrámy v kambodžském Angkoru patří k nejúchvatnějším položkám seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Bohužel jsou od Česka vzdálené více než deset hodin letu a tomu samozřejmě odpovídá i cena letenky. Přesto se možnost, jak navštívit ohromující chrámy, nabízí: když spojíte návštěvu s pobytem u moře v Thajsku. Z Bangkoku je to do Siem Reapu, u něhož se chrámy nacházejí, necelá hodina letu. A z města je to tuk-tukem (vozítko, kde je za motorku upevněný „kočár“ pro čtyři cestující) na místo jen pár desítek minut. Na cestu do Kambodži je třeba vybavit se americkými dolary. Už na letišti se třiceti dolary platí vízum. I ceny v restauracích jsou na jídelním lístku uvedené v dolarech, stejnou měnou se platí spropitné pro řidiče tuk-tuků (jízdné vám v hotelu, který vám tuk-tuk zprostředkuje, přičtou k účtu) a také případná cesta taxíkem do centra Siem Reapu, kde na několika ulicích s restauracemi a stánky s oblečením panuje čilý večerní ruch. Že Kambodža je chudá země, jedna z nejchudších na světě, si uvědomíte už cestou k chrámům. Na cestě předměstím vidíte chatrče a různé podivné přístěnky. I proto tu člověk musí počítat s kriminalitou a dávat si pozor na své batohy a kabelky. Občas se stane, že kolem tuk-tuku projede skútr a než si to stačíte uvědomit, váš batoh mizí v rukách šikovného spolujezdce. Ale abych vás uklidnil, při své návštěvě Angkoru jsem na žádné zloděje nenarazil. Nebývají tu tlačence, které by pomáhaly kapsářům.

Jinak jsou Kambodžané velmi milí a přátelští a nikdy nemají daleko k úsměvu. A velmi půvabné (podobně jako Thajky) jsou i kambodžské dívky, zvláště ty, které mají trochu evropské rysy. Zvláštní kapitolou je kambodžská kuchyně. Je výtečná a zpracovává výhradně místní suroviny. Jen vzdáleně připomíná asijské jídlo prodávané v českých fast foodech. Ke správnému kambodžskému jídlu patří spousta zeleniny a zajímavé omáčky, jako je třeba ta z burských oříšků. Na rozdíl od indické kuchyně jídla nebývají ostrá, a když číšník nebo číšnice řeknou „not spicy“, jídlo je opravdu požitelné. Stravovat se můžete ve svém hotelu (zde máte jistotu dodržené hygieny) nebo v lepších restauracích, kde je jednotlivý pokrm levnější: najíte se za pět dolarů. Pouliční stánky s občerstvením jsou ještě levnější, ale z hygienických důvodů je lepší se jim vyhnout.

Ale pojďme k jednotlivým chrámům. Jejich podrobné popisy můžete nastudovat v některém z průvodců. Ideální je podrobný Lonely Planet. Jednoznačně nejpůsobivější je rozlehlý čtvercový chrám Angkor Wat z jedné strany obklopený velkou vodní nádrží. Chrám k počtě boha Višnu se začal stavět ve dvanáctém století, o několik století později byl přeměněn v buddhistický svatostánek, kde přebývali mniši až do tragického období krvavé vlády Rudých Khmerů.

Projít a obejít rozsáhlou stavbu s několika terasami a působivými vysokými věžemi zabere spoustu času. Jsou tu fantastické

průhledy stavbou a každá část chrámu má svůj půvab. A člověku nezbývá než obdivovat souvislé řady basreliéfů zachycujících různé historické události. Konečně se člověku otevře pohled na vysoké věže chrámu, které tvoří siluetu, jež je zobrazena i na kambodžské vlajce. Po strmých dřevěných schodech lze vystoupat až na horní terasu. Angkor Wat je dokonalou ukázkou pokročilého khmerského stavitelství a strávit v něm lze i několik vzrušujících hodin.

Následuje návrat k tuku-tuku, kde už má řidič připravenou studenou vodu v lednici, v pětaticetistupňovém vedru je to zapotřebí. Trochu osvěží i jízda k dalšímu uznávanému objektu, jímž je Angkor Thom – rozlehlé městské centrum rozsáhlé říše. A protože tehdejší obytné stavby byly ze dřeva, zůstalo po nich jen široké prostranství s jednotlivými kamennými stavbami. V chrámu Bayon opět udivují dokonalé basreliéfy a hlavně věže s tvářemi, které nehnutě zírají do volného prostoru. V Angkor Thomu je i několik královských teras, ze kterých shlíželi na slavnostní průvody vojáků panovníci. Minout by turista neměl ani působivou terasu slonů.

Rozsáhlou rekonstrukcí prochází chrám Baphuon, jehož ústřední stavba je přes čtyřicet metrů vysoká.

Třetí a poslední zastávkou prvního dne prohlídky jsou džunglí zarostlé velkolepé ruiny chrámu Ta Prohm postaveného ve dvanáctém století. Kořeny vysokých stromů poničily stavbu, ale zároveň ji dnes drží pohromadě a ukazují sílu džungle. Takhle nějak nebo ještě zarostleji vypadaly chrámy, když je v devatenáctém století objevili první Evropané. Tenhle chrám působí nejromantičtěji, však tu také potkávám novomanžele, kteří si sem přišli udělat svatební fotky. Jedinečný zážitek v sobě člověk nosí dlouho a nic ho jen tak nevymaže z paměti.

Také na druhý den si v hotelu objednáváme stejného řidiče tuk-tuku, čeká nás jakýsi vnější chrámový okruh. Má to jednu výhodu – zdaleka tu nepotkáváme tolik turistů, panuje tu pohoda a klid, jen neúprosné vedro je stále přítomné a nepomáhá ani stín stromů z okolní džungle.

Prvním navštíveným chrámem druhého dne prohlídky je Preah Khan, který patří k těm největším komplexům Angkoru. Kdysi pravděpodobně sloužil jako dočasný příbytek panovníka, než byl postavený Angkor Thom. Centrální chrám obklopuje obdélníková zeď a je tu k vidění mnoho půvabných reliéfů. Za pozornost stojí také Sín tanečnic. I zde je část komplexu prorostlá stromy.

Tuk-tukem přejíždím k další „atrakci“. Je jí Neak Pean. Musíme po dřevěném mostě přes rozlehlou vodní plochu, pak kousek džunglí, než dorazíme k vodní nádrži, v jejímž prostředku stojí malá neokázalá stavba. Zrcadlí se na hladině a je tu klid – prakticky bez turistů.

Další zastávkou je chrám Ta Som, kde obrovský strom prorůstá stavbou. Jde o oblíbenou zastávku fotografů. Nakonec zbývá

Pre Rup, který se od ostatních chrámů, u nichž převládá tmavě šedá a světle šedá, vyznačuje místy až okrovou barvou kamene. Chrám tvoří dvě čtvercové terasy, v jejichž rozích stojí velké sochy slonů. Korunu dodávají stavbě tři vysoké věže.

Angorské chrámy lze obdivovat při východu (a samozřejmě také při západu) slunce. Je to oblíbená atrakce, které se zúčastní stovky a v době předcovidové tisíce lidí. Znamená to ovšem vyrazit už za tmy o půl páté ráno a nemáte jistotu, zda slunce nezakryjí mraky.

Angorské chrámy jsou plné záhad. Ta největší je, odkud stavitelé brali tisíce tun kamene, když v okolí nejsou žádné pozůstatky lomů. Další záhadou je, proč před staletími místo opustili jeho obyvatelé. Obvykle se soudí, že na vině byly nedostatky ve vodním hospodářství. Ale zůstalo po nich dílo, které nelze než obdivovat.

Rozlehlé řečické panství spolu s tvrzí patřilo na sklonku středověku pražským arcibiskupům. V roce 1415 pak přešlo do světských rukou. Za Šebestiána Leskovce byla tvrz přestavěna z gotické tvrze na opevněný raně renezanční zámek. Inspiraci našel majitel v Itálii. Po Bílé hoře přešlo panství zpět do rukou pražských arcibiskupů, kterým bylo po únoru 1948 zabaveno. Nyní zámek patří trojici majitelů, která se pustila do nákladné renovace objektu. Zatím investovala sto dvacet milionů korun. Exteriér je až na dvě bašty a bývalé hospodářské budovy dokončený, uvnitř pak bylo opraveno několik místností, které si návštěvníci mohou prohlédnout. Expozice je zatím chudá, ale člověk má dobrý pocit z toho, že svou návštěvou přispěl na obnovu národní kulturní památky.

Zámek v Červené Řečici

CO JE TO?

- Svoboda
- Názor
- Komentář
- Nadsázka
- Pravda

KDO JE TO?

- Osobnosti, které se nebojí říct a napsat, jak **TO** je

Wanastowi Vjegy
Olympic ○ **Tři Sestry**
Čechomor ○ **Klus** ^{Tomáš}
Horkýže Slíže
Mňága a Žďorp
Fanfare Ciocărlia
Jaroslav Uhlíř
Pokáč • The Tap Tap...

BERNARD FEST
21. a 22. ČERVNA 2024
V HUMPOLCI

vstupenky na ► bernardfest.cz